

אפשר הכול פזית מוזס ברפת יבנה

יוסי מלול - משק הבקר והחלב
hmb-malul@icba.org.il

פזית מיונקיית רפת יבנה מוכיחה שניתן לטפל במסירות רבה ביונקייה גדולה, לגדל 7 ילדים, לדאוג לעבודות הבית וגם להתנדב ולתרום לקהילה החדשה שאליה היא הצטרפה עם פינוי המשפחה מגוש קטיף

מראה היונקייה ממרומי האסס

אסף הוא בן הקיבוץ ומגדיר עצמו כ"חולב פרות כמעט 30 שנה, אבל עובד מלא ברפת רק שנים מעטות ולומד כל הזמן מוותיקי הרפת מהי מסירות, קפדנות, מקצועיות, או בקיצור רפתנות

זה לא דבר קל ערך להיות חבר בצוות הרפת של קבוצת יבנה. יבנה היא אחת היציבות והמקצועיות בענף בישראל, כיום את הרפת מרכז אסף והוא נעזר רבות בנדב גדיש, המרכז הקודם. אסף הוא בן הקיבוץ ומגדיר עצמו כ"חולב פרות כמעט 30 שנה, אבל עובד מלא ברפת רק שנים מעטות ולומד כל הזמן מוותיקי הרפת מהי מסירות, קפדנות, מקצועיות, או בקיצור רפתנות". המכסה היא - 4.2 מיליון ליטר, 340 פרות בממוצע. עם זאת, הפערים בין הקיץ לחורף יכולים להגיע ל-100 פרות... זוהי רפת שמתוכננת להעביר חלב לקיץ ואשתקד העבירו 200 אלף ליטר. כאשר יש ייצור חופשי פשוט מגדילים את העדר במקביל ללוח ההמלטות.

סיפורה של פזית מוזס, עובדת היונקייה של רפת יבנה, הוא אחד המרתקים בפסיפס האנושי של החברה הישראלית ועובדי הרפת. גדלה בפתח תקווה, משם לחפץ חיים, פינת חי 10 שנים, נישואים עם בן גרעין בקיבוץ. בהמשך הגיעה המשפחה לנווה דקלים שבגוש קטיף - יישוב קהילתי כפרי שבו למדה ועבדה בהנחיית נכים עם כלבי שירות, אלי אישה עבד בפזית החי. לבני הזוג 7 ילדים - הקטן בן 4 והגדול בן 20. ליבנה הגיעה המשפחה (עם משפחות נוספות), לאחר הפינוי מהגוש, לתת יציבות לילדים. משראו כי טוב, נכנסו לתהליך קליטה והם היום חברים בקיבוץ.

כשהגיעו ליבנה, פזית הייתה בסוף ההיריון וביקשה לעבוד ברפת שהייתה המקום הטבעי בעבורה. לבסוף התפשרה על שנתיים בבתי ילדים ולפני כשנה וחצי הגיעה ליונקייה.

יונקיית רפת יבנה - נקייה ומטופחת

מודעה

פזית וטל מכסות את כל צרכי היונקים

מכוונים להמלטת פרות בחודש מרץ - יוני, נותנים צינון אינטנסיבי מאוד - כולל ליבשות, בפסי האכילה, ובמכון - בחליבות וביניהן. ברפת יבנה יש מסורת ארוכת שנים - ירדנה כיונקיסטית, נדב כמנהל, ואלדד שמעון כאחראי שלוחת הגידול, הם "האבות המייסדים" של מתחם המלונות בתצורתו הנוכחית הן בהיבט הלוגיסטי (שינוע עגלים, חלב, מים, מזון, מלונות, ריפוד וכו') והן בהיבט המקצועי, נהלים ושיטות עבודה! כיום ממשיכים את הדרך ומנסים (בעיקר פזית) לשפר בקצוות...

מבני היונקים

מלונות מקומיות מהיום הראשון לאחר ההמלטה. יש 128 מלונות והם מיועדות לכל ההמלטות ברפת. בגיל חודשיים עוברים העגלים להקבצות - 4-5 עגלים בסככה קטנה ושם הם נשארים כשבועיים עד חודש נוספים.

פזית - "בעונה זו יש כ-50 המלטות בחודש וזה השיא. בחודשי השפל יש גם פחות מ-20. אני כל הזמן מסתכלת על חצר ההמלטות שנמצאת קרוב ומלווה את תהליך ההמלטה. מחממים מהר את הקולוסטרום

חצץ כתשתית הוא בעצם חלוקי נחל קטנים

פזית רוחמת את המשקל לקלנועית

המשקל שבו שוקלים את העגלים מספר פעמים

למה הגמעה מלאה בחלב ולא בתחליף?

אסף - כאמור, בעבר שילבנו חלב ואבקה בהרכבים שונים אך החלטנו לעבור לחלב מכמה סיבות:

א. בחורף "רגיל" ברור שעדיף בחלב ולא רוצים לשגע את הרפתנים והיונקים בשינויים תכופים.

ב. ממילא יש הרבה "חלב נפסד" (ממליטות, אנטיביוטיות וכו') - יבנה היא "רפת מטפלת".

ג. אנחנו בסביבה של פרס מיוחד בסת"ס ולעתים הפרדה של 3-4 פרות סומטיות עושה את ההבדל ששווה כמה אלפי ₪ בחודש."

אסף מפרגן מאוד לפזית - "בהגמעה בחלב יש הרבה לוגיסטיקה, אך מאז שפזית ביונקייה זה נעשה יותר קל כי היא קפדנית ויעילה. התמותה ביונקייה נמוכה מאוד ומגיעה ל-1% מתוך 400 המלטות. היא עובדת קשה ומשקיעה הרבה, מסורה מאוד והיא משהו מיוחד. מגיעה עם בעלה והילדים הקטנים בכל מוצ"ש לנקות ולסדר אחרי תורני-השבת, לטפל בוולדות, ולהכין ליום א' בבוקר. היא הייתה בקורס היונקים האחרון ולקחה הכול ברצינות רבה ולא מוותרת לעצמה ולנו על כלום.

פזית שוקלת את העגלים כל הזמן - בכניסה וביציאה וגם באמצע. על אף כל ההקפדות יש עדיין שלשולים, אך הם יוצאים מזה די מהר בזכות הטיפול המסור של פזית - לא נזקקים לעירוי, כי עולים על זה בזמן. היא לא מוותרת על אף עגל, מגיעה ביום ובלילה, סוחבת איתה את הילדים וסומכת רק על עצמה - ממש טוטלית וצריך לגרש אותה מהרפת הביתה."

אסף מרוצה מאוד מהתוצאות המקצועיות, אך השאלה, האם ההשקעה העניקת במתחם המלונות מוצדקת מבחינה כלכלית, נותרת פתוחה... הרופא הוא ד"ר אילן דגוני, לפרות לא נותנים חיסון אימהות, בכל מלונה יש דלי לתערובת ודלי לחלב. אחרי ההגמעה אוספים את הדליים, שוטפים בסבון ובחומר חיטוי ושמים מים ואלקטרוליטים למשלשלים. ב-12 בצהריים הגמעה שנייה ואחריה שוב ניקוי, מים מחלקים בסוף החליבה.

"בסך הכול זה נראה מצוין, התמותה נמוכה וכך גם התחלואה."

ואני מעדיפה להגמיע את ההגמעה הראשונה, 2 ליטר וכעבור 3 שעות עוד 2 ליטר.

בהמשך, אני מחברת את הקלנועית למשקל נייד, מעמיסה את העגל ושוקלת אותו, בהזדמנות זו גם מעבירה אותו למלונה פנויה.

תשתית המלונות

חצץ חלוקי נחל הם התשתית ליונקים. אסף מונה את המאפיינים של החצץ - "ההפרשות באבנים מחלחות ופני השטח נשארים יבשים, זה גם חומר אינרטי לעגלים, מבחינת הניקוי קל לטפל וניתן אפילו למחזר לשימושים שונים. גם אחרי גשם השטח נשאר יחסית יבש ולא מבוססים במדמנה.

החסרונות: אולי קצת קשה בשעות ובימים הראשונים. בחורף זה לא מבודד ועלול לפגוע בחום הגוף - לקראת גלי גשם וקור מרפדים קצת מעל האבנים.

זהו מקום מעניין וכיפי ומלא סיפוק. אני עובדת 7-6 ימים בשבוע וגם בשבת אני רצה לבדוק מה קורה. פשוט צריך להשגיח שהכול בסדר ואין שלשולים

בימים אלה, עושים ניסיון להרים על טפחה מפברגלס ולבודד מהרצפה - זה יקר ועולה 500 שקל למלונה, העגלים עולים טוב במשקל, ומהמעט שבדקנו הביצועים טובים יותר."

סדר היום

פזית מגיעה ליונקייה ב-04.45, ואם אין פשלות... החלב (שהועבר למלונות מבעוד יום בתרמוס) כבר ממתין לה חם ומוכן לחלוקה. החימום מתבצע ע"י אנרגיה שירית מדוד קיטור של הקיבוץ ללא צורך בחשמל. בעבר היו שילובים שונים בין חלב לאבקה וכיום מגמיעים בחלב מלא, החלב מועבר למכל חלוקה נייד המתחבר לקלנועית ומצויד בצינור ומונה ליטרים שמאפשר דיוק בחלוקה.

הקלנועית שמשמשת את כל צרכי השינוע באתר

איך הצלחת ללמוד את העבודה בתקופה קצרה וגם משלבת אימהות ל-7 ילדים, אחזקת הבית וגם עבודה תובענית שמחייבת התמסרות גדולה?

זהו מקום מעניין וכיפי ומלא סיפוק. אני עובדת 6-7 ימים בשבוע וגם בשבת אני רצה לבדוק מה קורה. פשוט צריך להשגיח שהכול בסדר ואין שלשולים.

לעבודה מגיעה עם אופניים, בבוקר אני קופצת להעיר את הילדים ואלו אישי מגיע לעזור במשימות ביונקייה. גם הילדים הפרטיים מגיעים לעזור וללמוד את העבודה.

בחורף, כשיש גשם, אני לוקחת מעיל רוח ולעתים מקבלת עזרה - הרבה יותר קשה בחום הגדול של הקיץ.

שילוב אימא-רפתנית מהנה מאוד, אמנם מעייף כי יש ימים קשים וארוכים ובסך הכול מסתדרים.

אסף המרכז תומך מאוד והוא אף המחליף הקבוע שלי.

יש המון סיפוק מהעבודה, נקשרים למעט עגלים כי כולם די דומים. באתי ליונקייה לתקופה ארוכה מאוד ואני משקיעה את כל כולי."

■ אכן, אישה מיוחדת ברפת מקצוענית

זוהי הכי חשוב. עבדתי 20 שנה ביונקייה ומניסיוני, הכי חשוב קולוסטרום בזמן - 2 הגמעות ביום.

העבודה בחוף בקור ובגשם הייתה מסירות נפש. העגלים לא סובלים מהחום אלא מרוח פריצים ויש לדאוג לסגור מפני רוח. בקיץ פתחנו את הגגות והשארנו גג לצל.

עבדנו עם אבקת חלב ולימים היו עודפי חלב, ראינו שאין הבדל במזונות ואפשר להשתמש גם בחלב רגיל.

הבעיה הגדולה של היונקייה היא השלשולים - כשעגל שלשל הפסקנו לו אוכל ונתנו אלקטרוליטים, חיסנו פרות נגד רוטה וירוס.

הייתי מסורה מאוד עם מעט היעדרויות, הייתה לי התמדה וקפדנות, שינעתי בטרקטורון הקטן ובנו לי מקרר לחלב, הייתה לי עזרה מצוות ההמלטות. התחלתי מוקדם בבוקר וגם בשבתות עשיתי תורנויות, ממש כמו כולם.

אחרי 20 שנה החלטתי לעזוב. מיציתי את העבודה וגם הדורות מתחלפים והבנתי שכדאי למצוא עבודה אחרת.

■ כיום אני כורכת ספרים בספרייה."

ירדנה שהתמסרה מעל ל-20 שנה ליונקים

המסורת נשמרת

ירדנה רונן - בוגרת יונקיייה מנוסה

ירדנה רונן, ילידת הארץ, ב-1952 הגיעה עם גרעין של בני עקיבא ליבנה. "עבדתי 30 שנה במטע וכאשר החליטו לעקור את המטעים, הצעתי לשייקה פורת, מרכז הרפת, שאני אטפל ביונקים, ואני בת מעל ל-50. שיטת העבודה הייתה בקבוצות, במינקת שעמדה באמצע ומשני הצדדים היו יונקים חופשי. לימים ראינו שהשלשולים היו מכה קשה, אני רבצתי ברפת בימים ובלילות להשקות אלקטרוליטים והייתה תמותה גדולה.

העגלים לא סובלים מהחום אלא מרוח פריצים ויש לדאוג לסגור מפני רוח. בקיץ פתחנו את הגגות והשארנו גג לצל

באותה תקופה גם קנינו עגלים מבחוף וזה לא הוסיף בריאות, הקמנו קבוצה של "ילדי יבנה" ושל "ילדי חוף". לבסוף החלטנו לסגור את המינקת

בעיתונות המקצועית פורסם נושא המלונות - נתיב הל"ה, רותי נבון בבית קשת, ראיתי שם מלונות והתלהבנו - עבדנו בזהירות, התחלנו עם 8 כלובים, ריפדנו בקש על כורכר וניקינו אחרי הגידול. ראינו כי טוב והחלטנו להתרחב, לעשות יותר חכם ויותר טוב - הוחלט על משטח האספלט.

התחלנו עם קש ועברנו לחצץ - זה נראה אכזרי, אבל ראינו שזה טוב ולא היו בעיות רגליים.

המחלות היו בעיקר שלשולים, ניסינו ריפודים שונים והפסקנו. דאגתי לקולוסטרום, בדקתי והקפדתי שכל עגל יקבל קולוסטרום